

Bohumil Hrabal

Rukověť pábitelského učně Povídky

9

5-6

Rukověť pábitelského učně

Povídky

Bohumil Hrabal

Vydala Univerzita Karlova v Praze

Nakladatelství Karolinum

Redakce Lenka Ščerbaničová

Grafická úprava Zdeněk Ziegler

Sazba Nakladatelství Karolinum

Vydání první

© Univerzita Karlova v Praze, 2014

Text © Bohumil Hrabal – dědicové c/o DILIA, 2014

This edition and epilogue © Václav Kadlec, 2014

Illustrations © Jiří Grus, 2014

ISBN 978-80-246-2499-0

ISBN 978-80-246-2965-0 (online : pdf)

Univerzita Karlova v Praze
Nakladatelství Karolinum 2015

www.karolinum.cz
ebooks@karolinum.cz

svéc
ec
ze

en
ca
au
ou
pén
vém oblin

V lehounké hře lze najít velice vážnou pravdu.

Gottfried Wilhelm Leibniz,
filozof pozdního baroka

Ke hře je třeba svobody.

Immanuel Kant, filozof osvícenectví

Když jste vožralej, tak Kilimandžáro je i v Kersku.

Josef Procházka, cestář a můj přítel

HAJENKA

ortrét v p

1 HOSTINEC U BERNARDÝNA

Kdykoliv jdu kolem lesní restaurace Hájenka, vždycky vidím, jak na předprsni, na terásce před vchodem, tam, kde v létě sedí hosté u kulatých červených stolů a sedí na červených židlích, jak tam leží veliký moudrý bernardýn, hosté jej překračují, kteří už jednou byli pokousáni psem, tak raději se dívají jinam a uctivě bernardýna obcházejí a uklidní se, až když sedí v restauraci, a kdyby bernardýn ležel v restauraci, tak raději ti bázliví hosté budou sedět před vchodem na červených židlích, i kdyby byla zima. On ten bernardýn tady nikdy neležel a už asi nikdy ležet nebude, avšak ten můj bernardýn tam bude ležet do té doby, dokud budu já, a tak já a bernardýn před lesní restaurací Hájenka, my dva jsme spřažené nápravy... Je už dávno, kdy můj brácha se oženil, a že byl autodopravce, jezdil a rozvážel, co kdo potřeboval nákladním autem, avšak přišel čas, kdy už soukromník nemohl a nesměl jezdit sám ve své režii, a tak brácha, když jako soukromá firma byl zrušen, byl bez zaměstnání. A protože žárlil na svoji ženu, tak bláznivě žárlil, že nesměla být v zaměstnání, aby nikdo jiný se na ni nemohl dívat než on, najednou

přišel na divný nápad, že by se dala využít krásná postava švagrové nikde jinde než v pohostinství. A když pohostinství, tak v lesní restauraci Hájence. A když v té Hájence, tak udělat z té hospody skutečný podnik pro šoféry a lesníky, pro sousedy a rekreanty. Ten čas se uprázdnilo místo vedoucího v Hájence, a brácha podnikl všechny kroky, aby tu restauraci dostal. A večer seděl s Martou a celé hodiny a pak ještě v posteli si spřádali obraz skutečné Hájenky, neskutečné restaurace, v jejíž výzdobě pokračovali i ve snách a polosně. Když se to dozvěděl bratranec Heinrich Kocian, ten, který to v naší rodině dotáhl nejdál, protože se považoval za levobočka hraběte Lánského z Růže, nosil koženou loveckou bundu a švarcenberský klobouček se štetkou a zelenou stuhou, okamžitě přijel, a když nakreslil plán restaurace Hájenky, zahájil výzdobu v podobě selských stolů z lípy, stolů, které budou jednou týdně se drhnout pískem a jednou za rok skelným papírem, kolem stolů nakreslil, jak budou vypadat těžké selské židle, na stěny Hájenky, kde visely parohy srnců a jelenů sikhů, ještě střílených knížetem Hohenlohem, tím feudálem, kterému patřilo několik století toto poleší, ty parohy doplnil bratranec Kocian dvěma trofejemi divokých kanců. A ihned rozhodl, že budou speciality české kuchyně, fajnová jídla, která přitáhnou hosty, protože na státní silnici budou umístěna upozorňovací desky ve formě desek, na kterých bude napsáno: Tři sta

metrů od rozcestí si pochutnáte v Hájence na královské polívce řečené kulajdě, oumyslovském guláši, hovězí pečení na černém pivu. Bráška a švagrová zářili a restaurace Hájenska se podobala zámku visícímu z nebes na zlatém řetězu. Avšak i to bylo bratraci Kocianovi málo. Privil, že pořádná restaurace musí mít v kuchyni kout pro štamgasty a pro návštěvy, které toho budou hodny. A tak se sám bratranec uvolil, že koupí šest barokních nebo rokokových židlí a secesní stůl, na kterém vždycky bude čistý ubrus, a tady budou sedět štamgasti a čestní hosté. Ten rokokový kout tak rozdráždil brášku a švagrovou, že od téhle chvíle se blaženě usmívali a každý den se jezdili autem podívat, jak v Hájence jsou malíři s kuchyní a sálem daleko, připadaly jim hrozně dlouhé ty malířské postupy, přáli si, aby to všechno vymalovali přes noc, tak rychle, jak si oba vysnili tu svoji Hájenu. A když viděli tu spoustu zahradních židlí vyrovnaných na zahradě Hájanky v přístřešku pro hudbu, už jim nic nebránilo, než že v noci a pak ve snách se jim zjevila zahradní večerní restaurace, všechny stoly byly natřeny červeně, všechny židle červené byly rozestavěny na zeleném trávníku kolem stolů, mezi kmeny dubů byly nataženy dráty a na nich visely lampióny, a kvarteto hrálo diskrétní melodie a na parketu se tančilo a bráška točil pivo a najatý pingl na neděli roznášel nápoje ve francouzském piké a švagrová vařila a pekla oumyslovský guláš a hovězí

na černém pivě, a hosté kromě dršťkové polévky si dávali královskou polívku. Bratranec Heinrich Kocian jednou přišel a radostně třepal účtem, že už koupil těch šest židlí skoro za pakatel, a když se jel s bráškou podívat, jak pokračuje malba stěn a stropů Hájenky, a když bratr se mu svěřil, že oživil lesní restauraci zahradou a ubrusy a tanečním parketem, bratranec pravil, že tady v rohu ještě bude stát udírna, kde na řežavém uhlí se bude ohřívat a rozvinovat točený salám a moravské klobásy a on sám na sobotu a neděli si to vezme v režii, i když je levoboček barona Lánského z Růže. A bráška a švagrová byli šťastni, nejšťastnější léta svého manželství prožili v přestavování židlí a v maniakální snaze, kterak učinit restauraci ještě krásnější a příjemnější. A tak se stalo, že když jsem se to dozvěděl, a když jsem viděl lesní restauraci Hájenku, že jsem řekl, jen tak prohodil, že před tak krásnou restaurací, jak chce bráška a švagrová vyšňořit ten osamělý dům v lese, před vchodem že by měl ležet veliký hodný pes, bernardýn. A tu chvíli bylo ticho, bratranec Kocian dovypravoval, jak když jej vezl kníže Thurn-Taxis od večerního rychlíku na zámek na Loučeni kočárem, když kočí sestoupil z kozlíku, aby otevřel dvířka, kníže zvolal: Johan, ty seš bos. Tys propil boty! A kočí s pláčem pravil, že jak dlouho čekal na druhý rychlík, tak v hostinci Na drátě propil sice ty boty, ale aby zachránil reputaci knížete Thurn-Taxise, že si načernil krémem na boty nohy...

tohle bratranec když dovypravoval o svém příteli knížeti Thurn-Taxisovi a dal mi tak zřetelně najevo, že když se vypravuje o takových lidech, jako je kníže Thurn-Taxis, že se má pietně mlčet, znovu se optal, ač slyšel, co jsem říkal? A já jsem pravil, že před tak krásnou restaurací v lese má ležet hodný bernardýn. A bráška se díval na bratrance a švagrová taky, skoro se polekali, avšak za chvíli se na tváři bratrance roztáhl úsměv, který se usmíval viděním do budoucnosti, dopředu, a na konci toho vidění byl svatobernardský bernardýn, který vrásčil čelo dobrotou, a tak se stal tečkou a svorníkem celé koncepce, jak bude vypadat lesní restaurace Hájenka. Na ústředí Jednoty, pod kterou spadala lesní restaurace, nic nenamítali, aby mladí manželé se ucházeli o hospodu, pravili, že dokonce jsou rádi, protože vedoucích, kteří ovládají účetnictví tak jako paní Marta, takových že je málo. A tak přivezl bratranec těch šest rokokových židlí, hned bráška vyklidil v dosavadním bytě kout, almary dal k sobě a gauč na chodbu, a hned pod dozorem bratrance Kociana Heinricha rozestavili židle tak, jak to bude v lesní restauraci Hájenka. A na stůl dali ubrus a bráška načnul lahvinku vína, a sklenky cinkaly na tak krásný počátek, protože dýl už se nedalo čekat. A Heinrich seděl ve švarcenberském kloboučku, nohu přehozenou přes koleno druhé nohy, rozvalený, a vykládal, jak po knížeti Hohenlohoovi byl majitelem polesí, ve kterém je restaurace Hájenka, baron Hiross,

když jsem já u něj býval hostem, sám osobně jsem zastřelil muflona v horním Kersku, v takzvaných Jeleních uchách. Ovšem ten hajný Klohna!, rozkřičel se bratranec Heinrich, co ten baronovi vyvedl! Jak víte, šlechtici, jak jim zestárne lovecký pes, hned s ním pryč! A tak baron poručil a Klohna zastřelil jeho setra. Ale pes byl tak pěkný, že hajný dostal chuť a tak ho stáhl. A když mu odřízl hlavu a zakopal i s kůží, přišel hostinskej z knížecí restaurace Eichelburg, jak tam je pila, jak končí kerské polesí, tam jak dřív byly lázně, ve kterých se koupal Mozart, tak hostinskej povídá, co to tady visí? A hajnej povídá, že muflon. A tak za dva tisíce, to byl začátek protektorátu, naložil hostinskej muflona, a protože já a několik šlechticů jsme byli hosté barona Hirosse, tak v té krásný restauraci, v té knížecí myslivecký restauraci baron objednal přepychovou večeři, a ona taky byla, ale jako předkrm: salpikoni, polévka želví, ale nikdy jsem si tak nepochutnal na svíčkový jako tenkrát, řekl bratranec Heinrich Kocian a usrkl vína a uhladil ubrus... a bráška a švagrová viděli tenhle kout v Hájence a těšili se, jak krásné řeči bude bratranec dávat k lepšímu štamgastům a vybraným hostům... ale když baron platil, a platil šedesát tisíc, protože potom jsme jen pili víno šampaňský a francouzský koňak, tak všichni jsme prosili, co to bylo za svíčkovou?, a hostinský řekl, že to byl muflon... A pak nás rozváželi skoro mrtvý, protože to je zvykem šlechtických kruhů, šam-

paňským a koňakem se přivíst do bezvědomí, a baron Hiross hned sedl na bryčku a hnal ji do hájovny, a hned na hajnýho v podvlíkačkách, protože ten už spal: Klohna, máte pytláky v revíru, víte, co jsme měli na tabuli? Muflona! Já vás propustím! láteřil baron Hiross... a tak musel Klohna na kolena, on že je věrný strážce lesa, že to, co jedli na tabuli, nebyl muflon, ale ten jeho honicí zastřelený pes... A baron Hiross, tak jako kočímu odpustil kníže Thurn-Taxis, když kočí propil služební boty, baron pravil: Tak jsem vlastně sežral vlastního psa jako muflona, za kterýho jsem dvakrát zaplatil... A pak četl bratranec noviny a bráška se švagrovou leštídem cídili a přiváděli do lesku opěradla židlí, zvyšovali třpyt do té dokonalosti, aby představa koutu pro štamgasty v restauraci Hájenka splynula se skutečností. A najednou bratranec Heinrich zajásal: Tak děti, už je to tady. Prodám bernardýna jen do dobrých rukou. Cena dle dohody. Gel. Vztyčil se, natáhl si jelenicové rukavice prostřelené na hřbetu jedním brokem, a pravil: A jedu pro bernardýna. Když je tady už čeká kout s barokními židlemi, ať tady čeká i bernardýn. Druhý den, když tu noc bráška a švagrová nespali, přijel bratranec Heinrich Kocian, a že byl bratranec maličký, to jsme věděli, když jedl párek, tak než si poprvé ukousl, tak ten párek mu visel až ke kolenu, tak z dálky to vypadalo, že bratranec vede malou krávu. Když došel k domu, tak bráška měl dojem, že vede bratranec veliké tele, bejčka. Ale byl to

bernardýn. Za šest set korun a od spisovatele! volal nadšeně, a jmenuje se Nels! Ten spisovatel se jmenuje Gel! Nels byl krásný a kolem krku měl šňůru na prádlo pojištěnou šňůrou ze županu spisovatele, a hned se ten pes seznámil a ulehl na cement a chladil se, a tak ležel zrovna tak, jako by se cvičil, jak bude líhat před restaurací Hájenkou. A bratranec Kocian se posadil na rokokovou židli, nohu přes nohu, ve švarcenberském kloboučku a s maličko podhrnutou rukavicí řekl, jak spisovatel jej přivítal, a jak hlavní důvod toho, proč jej prodává, je to, že jej miluje, ale Nels daleko víc miluje jeho mladou ženu, a tak ten bernardýn žárlí, že jen spisovatel na ni položil ruku, už jej bernardýn povallil a vrčel mu do obličejce, takže ten pes byl rušitelem štěstí manželského, a proto jej prodal. A hned dal rodokmen a tady to všechno je, Nels je slavný, pochází z krátkosrstých bernardýnů svatogothardských a jeho otec je trojnásobný šampión Švýcarska, a jeho matka je přímo z kláštera Gotharda... A bratranec vyúčtoval i tu šňůru, protože Nels rostl jen v domě, a tak jako vodítko mu dal na cestu pan spisovatel Gel šňůru z županu. A pak bratranec Heinrich odejel a Nels zůstal v domě. A tak nastal den, kdy bráška se švagrovou šli do Jednoty na ústředí, aby dostali dekret a jmenování na hostinec Hájenka v kerském polesí. A vedoucí jim ale pravil, že bohužel, že v Hájence zůstal vedoucím ten, který tam byl, že si to rozmyslel a že zůstává, ale že volná hospo-

da je v Chlebích, tak na tu dostávají dekret. Krásná a lampióny osvětlená zahrada, rozsvícená restaurace s lipovými stoly a těžkými selskými židlemi, kout pro štamgasty s barokními židlemi, to všechno zhaslo, jako by na traileru zlý kouzelník odtáhl ten krásný sen jinam i s bernardýnem, který s židlemi zůstal jediný živý doklad toho, že to nebylo snění, ale že to byl cíp skutečnosti, jistá výseč krásného kruhu, jediný stupeň, z kterého byste při trošce fantazie mohli opsat kružnici. Ten Nels, bernardýn, byl drobet hostie, ve které byl celý Kristus. V Chlebích byla smutná hospoda, ve které se nedalo bydlet, tam švagrová s bráškou museli dojíždět, bernardýn ležel smutně vedle matčiných nohou a díval se jí zamilovaně do očí, a maminka často byla přistižena, jak nejen s ním hovořila, ale líhala si tak, že bernardýna měla na koberci jako podhlavník. V Chlebích byl dobrý kšeft, ale pouze kšeft, pivo bylo tak výborné a guláše taky, že dělníci, jak přijížděli z městských dílen, tak už nechodili ani domů, vysedávali v hostinci u hřbitova a pili a jedli tak dlouho, až už neměli peníze, ale švagrová a bráška byli nadšeni tím, jak z hostince udělali pravou hospodu, že nakonec manželky pijáků kolínského piva se sešly a podaly stížnost na národní výbor, že muži propíjejí peníze a hlavně nechodí domů, ubytovali se v hostinci. Tak bráška se musel zase vrátit k volantu, jezdil jako taxikář, ale sníval pořád o tom, co kdyby vedoucího restaurace Hájenska v kerském

polesí ranila mrtvice, nebo kdyby jej maličko přejelo auto? Ale vedoucí se těšil zdraví, a ač by rád šel pryč, vědomí, že o tuhle hospodu a ne jinou stojí můj bráška, jej naplňovalo silou a dodávalo mu výdrž. Bratranec Heinrich Kocian přijel jen jednou. To bylo, když bráška přihlásil Nelse na celostátní výstavu psů do Prahy, do Velké Chuchle, na koňské závodiště. A Heinrich si vymínil, že to bude on, kdo bude předvádět Nelse. A tak toho dne stál ve švarcenerském kloboučku a jelenicových rukavicích, v kožené myslivecké bundě, s Nelsem, kterého měl pevně na koženém vodítku omotaném okolo zápěstí, protože to napsal dodatečně spisovatel Gel, že Nels je mimořádně nejen silný, ale i zlý. Avšak děti jej polidštily natolik, že jej vodily u huby jako koně, dávaly mu na záda plavky a chodily se s ním koupat, a on je vynášel z vody za ty plavky, protože Nels měl pořád dojem, že se děti topí a že je musí zachraňovat. Jedině byl zlý na vandráky a na poštáky, doručovatele telegramů jednou si zatáhl i s brašnou do boudy a sežral mu dopisy doporučené a tři telegramy, ale až na roztrhanou uniformu nic poštákovi neudělal, akorát jej pocítil, to byl osud jeho rasy, že kanil, a když třepal hlavou, tak oházel všechny lidi a věci kolem sebe takovými plivanci. Zkrátka sprchoval. Bratranec, když viděl, že se filmuje, tak byl s Nelsem v sedmém nebi. Bráškově vykládal, protože se to hodilo k tak slavnému prostředí, kde bylo tolik psů a tolik lidí, tolik cizinců,

